

Sorø Bevaringsforening
v/fmd. Helge Torm
Munkevænget 2, 11 t.h.
Sorø

ÅRSBERETNING FOR SORØ BEVARINGSFORENING FOR MARTS 2024 - MARTS 2025

1) Generalforsamling 2024, afholdt den 27. marts 2024 på Værkerne.

Formanden causerede først i et billedforedrag om aktuelle problemer i Sorø.

Ved valg til bestyrelsen skete der det nye, at Stine Sif Mørkeberg fra at være suppleant blev medlem af bestyrelsen, og at Flemming Bruun fra at være medlem af bestyrelsen blev ny 1. suppleant. Som 2. suppleant valgtes Dorte E. Nielsen. Jan Preisler var dirigent.

2) Bestyrelsen

Konstitueringen, der fandt sted umiddelbart efter generalforsamlingen, gav til resultat, at tillidsposterne blev besat som tilforn, d.v.s.:

Formand: Helge Torm

Kasserer: Klaus Rostgaard

Sekretær: Gregers Steendahl

Bestyrelsesmøder er siden afholdt den 22. april 2024 hos Gregers Steendahl i Tystrup, den 2. sept. 2024 hos Klaus Rostgaard, Frederiksberg, og senest den 30. januar 2025 hos Helge Torm, Sorø by.

3) Medlemsaktiviteter

a) Besøg i Teknisk Skole, Alléen 5, Sorø, Lørdag den 8. juni 2024 kl. 14

Formanden bød velkommen til besøget med en kort redegørelse for bygningens historie og arkitekten bag, og så slog Sorø Haandværker- og Industriforening v/formanden, smedemester Peter Hansen dørene op til besigtigelse af entré og laugssal, som emmer af fortid.

Derefter bevægede vi os over i baggården til Storgade 31, hvor der ligger et bindingsværkshus, en gang benyttet af maleren Chr. Dalsgaard, deraf den særlige røde farve på tavlene ud mod haven. Ejer, Dorte Jørgensen, tog imod her.

b) Besøg på Mørup Hovedgaard lørdag den 13. oktober 2024 kl. 14.

Lejer af stuehus og dele af udlænger Peter Ottesen tog imod og viste rundt både i sit varelager af keramikprodukter i udlængen og i den fine bolig i stuehuset fra 1720'erne. Her samledes man i køkkenet og fik en god snak over en kop kaffe og kage. De desværre meget få deltagere i besøget fik en god oplevelse!

Anledningen til besøget var faren for nedrivning af dele af udlænger (jfr. punkt 3).

c) Medlemsbreve er udsendt den 8. maj og den 30. dec. 2024 og senest den 22. februar i år.

4) Bevaringssager

A. Mindre sager i form af byggesager (nedrivning eller istandsættelse)

Udlænger til Mørup. Ønske fra ejer (Stiftelsen Sorø Akademi) om delvis nedrivning, fremført og i høring. Vi gjorde indsigelse den 22. august 2024. Siden er planerne taget af bordet og ejendommen blevet SAVE-vurderet af Sorø kommune. Faren er dog ikke drevet helt over!

Lyngevej 13, vinkelbygget bondehus (skovarbejderhus?) op til skovbrynet ved Alsted Skov. Vi blev underrettet den 2. dec. 2024 af Sorø kommune og har siden besigtiget ejendommen og skrevet en indsigelse imod nedrivning. Status i dag: Sorø Kommune anbefaler, at ejendommen ikke nedrives, men at kommunen ikke nedlægger § 14-forbud.

Mørupvej 3, lille bindingsværkshus hørende historisk til Mørup Hovedgaard. Underrettet 4. februar 2025 fra Sorø k. om ejer-ønske om nedrivning. Kommunen havde lavet SAVE-vurdering, som vi fik lov at kommentere på. Formand fremsendte den 6. februar bemærkninger, som advokerede for bevaring af huset. Status: uafklaret!

Ringstedvej 38, udhus til gl. skovfogedbolig ved Filosofgangen. Grundmuret m. stråtag, opført ca. 1880. Ejendommen er i dag udlejet til en skovbørnehave. Ejer, Stiftelsen, ønsker huset nedrevet på gr. af forfald. Vi blev underrettet af Sorø k. den 26. februar i år. Besigtigelse v/fmd. den 11. marts, hvor der kunne konstateres udbredt forfald, men ansvaret derfor må jo påhvile ejer. Indsigelse af opgivende karakter fremsendt den 12. marts.

Vestergade 32, Sorø by. Grundmuret for- og sidehus i to etager, opført 1848. Bevaringsværdigt og under istandsættelse (påbegyndt i 2024, men p.t. gået i stå). SB er af Sorø k. koblet officielt på bygherrens planer, og vi gav da en både rosende og kritisk udtalelse i sagen den 18. marts.

B. Tunge, spektakulære sager

Dalsgaard's Allé 1-9, Sorø by. Granells boligblok.

Efter en del kontakt til kommunen med klage over manglende, blankt murværk ved færdiggørelsen af bygningen i august 2024 og overvejelser omkring klage til Planklagenævnet er sagen for vort vedkommende endt med henlæggelse, da det er et nyt byggeri og ikke gammelt hus, der er behandlet forkert. Vi er dog blevet meget skeptiske overfor kommende projekter af samme art.

Ankerhus, Slagelsevej. De bevaringsværdige bygninger står tomme på fjerde år og opvarmes ikke om vinteren. Konsekvenserne er uhyggelige. Vi har forgæves søgt at få den nyeste ejer, Kronhusene, til at gøre noget ved det, og har nu klaget til kommunen over det.

Helhedsplanen for Sorø Bymidte, herunder omdannelse af torv. Bestyrelsen har i efteråret kritiseret planerne, som enten er overflødige eller forringende for det gamle torvs udseende, pølseboden ufortalt.

Lokalplan for villaerne i Sorø bys nordvestkvarter

På det sidste har kommunen fortalt, at arbejdet med en bevarende lokalplan omsider er ved at blive sat i gang.

Lokalplan for 3-4 længede gårde o.lgn.

Emnet går noget tilbage i tiden, så for at genopfriske formalia: Ved mødet i Bygningskulturgruppen den 11. januar 2024 blev det bestemt: "Bevaringsforeningen kan bidrage med overordnet gennemgang af udkast til alle SAVE-vurderingerne. Museum Vestsjælland kan bidrage med ansvar for enkelte SAVE-registreringer. Omfang aftales efter besigtigelsestur." Turen el. turene er overstået i løbet af 2024. Ved sidste møde i gruppen, den 6. marts, fremlagde strategisk planlægger Emilie Dirach, Sorø k., en tidsplan for det videre arbejde, og det blev aftalt, at SB modtager SAVE-registreringerne løbende til kommentering.

5. Bygningspræmiering

Bestyrelsen vedtog i beg. af 2024 at genoplive bygningspræmieringsordningen, som gik i stå i 2020, men det blev beklageligvis ikke til noget i afvigte år. Det er især et spørgsmål om at have den fornødne tid til rådighed.

Det bliver op til den nye bestyrelse at overveje et fornyet forsøg.

6) Bygningskulturgruppen

Gruppen har afholdt stort set kvartalsvise møder, nemlig den 18. april 2024, den 29. august 2024 og den 5. december 2024 samt den 6. marts 2025.

Ved disse meget nyttige møder deltager gerne fra SB's bestyrelse formanden og Ellen Williams, og fra den anden part, Museum Vestsjælland v/Helle Ålsbøl.

Dialogen med kommunens byplanlægger Ellen Sloth Rostén giver mulighed for justeringer til gavn for bygningskulturen.

7) By og Land Danmark

a) Landstyrelsens vedtægtsforslag, der ville tage højde for det nye fænomen: *lokalafdelinger*, og som blev forelagt generalforsamlingen i Nyborg den 9. november, blev trukket tilbage efter fremlæggelse af rettidigt indsendte ændringsforslag ved Ditte Thye, By og Land Frederiksberg, og Helge Torm, Sorø Bevaringsforening, og efterfølgende debat. Et forslag om nedsættelse af arbejdsudvalg med repræsentant for "oppositionen" blev ikke fulgt. Bestyrelsen ville selv arbejde videre med sagen.

I denne stund vides kun så meget, at landsstyrelsen på sit møde efter Nyborg-mødet besluttede, at den "vil fortsætte arbejdet med organisationsudviklingen og inddrage de perspektiver, der kom frem på generalforsamlingen", hvad også var på tapetet ved styrelsens møde sidst den 5. marts. Konkrete meldinger savnes!

b) I december 2023 opgav lokalformanden det spændende, men ret tidsrøvende job som redaktør af landsbladet byogland, men han er fortsat formand for Frednings- og bevaringsudvalget i regi af By og Land Danmark.

Slutning

Til sidst stor tak til bestyrelsen for deltagelse i bestyrelsesarbejdet – og tak til medlemmerne for opbakning på forskellig vis til foreningens virksomhed! Lokalpressen takkes for nogenlunde god dækning af foreningens aktiviteter.

Og til allersidst:

Vi planlægger et **stort debatmøde** om behovet for en arkitekturpolitik i forbindelse med den kommunale valgkamp, som faktisk allerede er indledt, men vel først bliver rigtig hed til efteråret. Og lørdag den 27. september håber vi at kunne stå for et stort offentligt møde her på Værkerne. Vi mangler tilsagn fra projektet Samlingskraft, der administrativt varetages af By og Land Danmark og økonomisk funderes af Realdania, om bevilling af vores ansøgning om tilskud.

Helge Torm

Sorø den 24. marts 2025